

ДО

Председателя на научно жури,
определено със заповед №РД26-2023/18.10.2023 г.
на Изпълнителния директор на УМБАЛСМ
„Н.И. Пирогов“ ЕАД, София

РЕЦЕНЗИЯ

От Проф. Д-р Гургана Петрова Стоянова, дм
Катедра по педиатрия на Медицински Факултет към Медицински
университет София вътрешен член на научното жури за МУ София
Специалност : Педиатрия, детска пневмология и фтизиатрия
тел. 0889 751 165 ,
gal_ps@yahoo.co.uk

ЧЛЕН НА НАУЧНО ЖУРИ, СЪГЛАСНО ЗАПОВЕД № РД26-2023/18.10.23г
съгласно чл. 60, ал.2 от Правилник за развитие на академичния състав
УМБАЛСМ „Н.И. Пирогов“ ЕАД, съгласно решение на Научен съвет с
протокол № НД 01-3/4.10.2023 за определяне на Научно жури в **Конкурс за
заемане на академична длъжност „доцент“** по научна специалност
„Педиатрия“, обявен в ДВ, бр. 46/26.05.2023 год.

Всички документи по конкурса са представени според изискванията на
правилника, с необходимия доказателствен материал.

Д-р Снежина Михайлова Лазова, дм е единствен участник в конкурса .

Биографични данни и професионално развитие

Д-р Снежина Лазова се завършва гимназия „ Христо Ботев“ в гр.
Дупница през 2008 г.. Дипломира се специалност ”Медицина”, МУ гр. София
през 2008 г с отличен успех (*Диплома № 17596/05.12.2008 г.*). Работи като лекар
специализант в Клиника по педиатрия МБАЛ „Токуда Болница София“ АД до
май 2011 година. В последствие е специализант, ординатор, докторант и
хоноруван преподавател в Клиника по педиатрия, УМБАЛ „Александровска“
ЕАД. От 2014 г и е с призната специалност Педиатрия (*Свидетелство №
17881/03.03.2014*). През 2017 започва и специализация по детска пневмология и
фтизиатрия, която приключва успешно през 2021 година (*Свидетелство №
24258/15.02.2021*). Междувременно д-р Лазова Придобива и магистърска степен
по обществено здраве и мениджмънт (*Диплома № 30749/02.06.2017*) и
магистърска степен „ръководител, управление на клинични изпитвания
(*Диплома № 36034/29.03.2020*).

От октомври 2018-та година д-р Лазова е част от екипа на Отделение по
педиатрия на УМБАЛСМ “Н.И.Пирогов” ЕАД, същевременно осъществява и
консултантска дейност в няколко клинични центъра - Медицински център

„Кардиохелп“ София (Април 2017- декември 2018); Медицински център - Пирогов, София (Януари 2018 – Декември 2021); Медицински център „INSPIRO“ (от 2019 год.); Частно лечебно заведение за доболнична помощ „Неоклиник“ (от 2023 год.).

От 2010 год. до 2016 год. е редовен, а в последствие задочен докторант към МУ - София с база Клиника по педиатрия, УМБАЛ „Александровска“ ЕАД. През май 2017 г защитава докторантура на тема „Клинично значение на функционалното изследване на дишането и атопичния статус при деца с астма“ и придобива научна и образователна степен „Доктор“ - 537-Д/24.07.2017 г.

След спечелен конкурс през септември 2020 г. е назначена за главен асистент към Катедра здравни грижи, Факултет по обществено здраве, Медицински университет София и е ангажирана активно в клинична, научна и преподавателска работа. Една година преди това е била хоноруван преподавател.

Д-р Лазова е преминала през множество международни курсове на квалификация в Гърция, Германия и Австрия. Както и високо-специализарни курсове в областта на детската пулмология организирани от ERS.

Д-р Лазова има необходимата компютърна грамотност. Владее английски, немски и гръцки език писмено и говоримо- на отлично ниво.

Д-р Снежина Лазова е член на Български Лекарски Съюз, член на Българска Педиатрична Асоциация, член на Българска Асоциация по Детска Пневмология и Фтизиатрия, член на Българското Дружество по Белодробни Болести, Европейска академия по алергология и клинична имунология (ЕААСИ) и на Европейско респираторно общество (ERS).

Д-р Снежина Лазова се отличава с подчертан афинитет към функционалната диагностика в детската пулмология, към острите инфекции и имунологичните феномени. Проявява способност за вземане на самостоятелни, навременни решения. Усвоила всички диагностични и терапевтични манипулации в педиатрията.

Научно-изследователска дейност

Публикации

За настоящия конкурс Д-р Лазова представя 4 глави от книга (колективни монографии) и 54 пълнотекстови научни статии, всички са реализирани след придобиване на образователна и научна степен "доктор", от тях 7 са в списания с импакт фактор (Thomson Reuters), 14 са в списания, които са реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, 35 са в български списания с научно рецензиране и 5 публикации в други печатни издания. Първи или последен автор е в 57.41% от всички публикации след придобиване на ОНС "доктор", и в 71.42% от публикациите с импакт фактор. Има общ импакт фактор на пълнотекстовите публикации е 19,94.

Научни форуми

Д-р Лазова има 78 участия в научни форуми – повечето в чужбина, включително е била и модератор на сесия на последният Конгрес на ERS. Има

три наградени постера на международни конгреси, всички след придобиване ОНС “доктор“.

Цитирания

Публикациите на Д-р Снежина Лазова имат общо 58 цитирания - 25 цитирания в чуждестранни бази данни (SCOPUS, Web of Science) и 10 други чуждестранни списания, което е доказателство за високата им научна стойност, 22 цитирания в български източници и едно цитиране в глава от монография.

Научни проекти

Д-р Лазова е ръководител на проект по дисертационната си тема от конкурса „МЛАД ИЗСЛЕДОВАТЕЛ“ на МУ-София за финансиране на научни проекти (“Определяне атопичния статус на деца с астма и измерване температурата на издишания въздух за мониториране на възпалението на дихателните пътища и нивото на контрол.”), (отчетен с отлична/висока/висока оценка). Тя е участник в седем национални научни проекти от конкурса „ГРАНТ“ през годините:

- “Генотип-фенотип асоциация на бронхиалната астма в детска възраст.” (отчетен с висока оценка)
- “Th17 лимфоцитна субпопулация и витамин Д при детска астма” (отчетен с добра оценка)
- „Изследване на серумни антитела срещу *Pseudomonas aeruginosa* при пациенти с муковисцидоза и сравнение на резултатите от стандартно микробиологично изследване на секрети от дихателните пътища“ (отчетен с висока оценка)
- “Изследване на белодробната функция при деца със сколиоза” (отчетен с висока оценка)
- „Динамичната картина на респираторните пневмококови инфекции при деца след въвеждане на рутинна пневмококова ваксинация в България” (отчетен с висока оценка)
- „Назофарингеален микробиом при деца със сколиоза“ (отчетен с висока оценка)
- „Изследване на дишането при жени в трудоспособна възраст (18-64 години) от сферата на здравните грижи“ (отчетен с висока оценка)

Участник е и в два проекта към Научното звено на УМБАЛСМ „Н.И.Пирогов“ - “Проучване на здравните рискове от приема на енергийни напитки при деца и подрастващи” и “Проучване на клинично-лабораторните характеристики на деца с Мултисистемен инфламаторен синдром (MIS-C)”.

Д-р Лазова има и участие в международен проект - Improving Training for Nursing Clinical Pathways (AGILITY) по проект „ЕРАЗЪМ+КА2010 „Подобрение на обучението на медицински сестри по клинични пътеки“ с участници Медицински Университет София и Каподистрийски университет Атина

Представени статии вмесро хабилитационен труд

Д-р Снежина Лазова е представила 10 статии и 2 глави в книга, както и 3 абстракта от участия в международни конгреси публикувани в списания с

импакт фактор. Общият брой точки на 12-те пълнотекстови публикации е 385,8 точки и надхвърля необходимия минимум от 100.

Публикациите могат да се обединят в две направления – хронични белодробни заболявания и респираторни инфекции при децата в частност COVID19.

Двете глави в книги са в резултат на реализиран научен проект свързан с имунологичните характеристики на децата с бронхиална астма и муковисцидоза. Една от представените статии е плод на задълбочените познания на д-р Лазова в областта на функционалната диагностика на бронхиалната астма в детска възраст - тема и на нейната дисертация. Много детайлно е разгледан и въпроса за влиянието на терапията с инхалаторни кортикостероиди, както и диференциалната диагноза на бронхиалната астма в други две публикации.

Натрупаният ценен практически и изследователски опит на д-р Лазова при активната ѝ работа при лечение на деца с Ковид-19 инфекция, включително реанимационни, е споделен на научни форуми и обобщен в следващите 4 публикации, реализирани в реферирани научни списания, като са разгледани много аспекти на заболяването, а не само чисто пулмологичната му част (спрямо тясното профилиране на кандидата).

Последната от представените статии в този показател набляга на важноста на рядко коментираният в медицинската литература, но клинично значим Бока-вирус и респираторни инфекции при деца.

Оценка на научните трудове на д-р Лазова за цялостното ѝ академично развитие:

Извън представените публикации вместо хабилитационен труд, Д-р Лазова има академичен принос с докторантурата си, в рамките на която е осъществена комплексна оценка на клиничното значение на обструкцията на малките дихателни пътища, дефинирана чрез изходната стойност и бронходилататорната обратимост на средните дебети (MMEF25-75) и показателя FEF25-75/FVC, отразяващ формата на дебитно-обемна крива, и диагностичната им стойност за предсказване на позитивен бронходилататорен отговор ($\Delta FEV1 \geq 12\%$), и за първи път в България е приложено референтното уравнение GLI 2012 към спирометричните резултати на български деца с астма на възраст от 5 до 18 години и е сравнена интерпретацията на функционалното изследване на дишането (ФИД) при използване на фиксиран cut-off и методите LLN и z-скор.

Другите публикации на д-р Лазова може да се обособят в няколко направления:

- *Бронхиална астма в детска възраст*
- *Функционално изследване на дишането*
- *Имунологични аспекти на детската астма и хроничните белодробни заболявания*
- *Вирусология и молекулярна диагностика на респираторните инфекции*
- *Микробиологични аспекти на муковисцидозата и хроничните белодробни заболявания*

- *Коронавирусна инфекция в детска възраст*
- *Мултисистемен инфламаторен синдром при деца*
- *Ваксинапрофилактика в детската възраст и динамика на пневмококовите заболявания в детска възраст*
- *Протрахиран бактериален бронхит и хронична влажна кашлица в детска възраст*
- *Клинични аспекти на педиатрията и детската пулмология*

Съществена част от научните разработки и публикации на д-р Лазова са фокусирани върху бронхиалната астма във всички възрастови периоди на детството.

Кандидатът е анализирал в детайли взаимовръзките между сенсibiliзацията към инхалаторни и хранителни алергени и отговора към лечение, постигането на клиничен контрол, еволюцията и прогнозата на заболяването. Наличието на алергична сенсibiliзация се прилага и като фактор, дефиниращ отделни клъстери в изследваната популация български деца с астма. Разглеждат се в детайли имунологичните механизми на бронхиалната астма в частност значението и участието в патогенезата на Th17 лимфоцитите и произвежданите от тях интерлевкини и влиянието на витамин Д статуса върху тежестта. В епидемиологичен аспект се разглежда влиянието на пре- и перинаталната патология върху последващото развитие и тежест на детската астма, както и еволюцията на симптомите в детството и дефинирането на отделни фенотипове на детската астма.

Голяма част от публикационната активност е посветена на различните методики за ФИД при деца в предучилищна и училищна възраст и правилното им приложение като индикации, техника и качество на изпълнение, подбор на референтни стойности, безопасност и правилна интерпретация на резултатите. Особено внимание се обръща на алгоритъма на интерпретация на спирометрията в случаите с нормален изходен FEV₁, анализ на формата на дебитно-обемната крива, показателите за периферна обструкция и приложението и интерпретацията на тестовете за бронхиална обратимост (БДТ).

Освен класическата спирометрия кандидатът прилага и методиката на форсирани осцилации (FOT) при деца с астма в предучилищна възраст като чувствителен метод за доказване на обструкция на малките дихателни пътища и бронхиална лабилност

Подробно е разгледана и механиката на дишане при деца с гръбначни изкривявания и влиянието върху показателите на ФИД. Анализирана е интерпретацията на спирометрията при различни методи за определяне на ръста при децата с гръбначни изкривявания – измерване на актуален ръст и прилагане на показателя „arm span”. Резултатите от анализа показват категорично, че при деца със сколиоза използването на актуалния измерен ръст за определяне на референтните стойности компрометира адекватната интерпретация на резултата и намалява чувствителността на спирометрията като метод за детекция на рестриктивен вентилаторен дефект. Обратното, прилагането на показателя „arm span” осигурява достоверност на резултатите и по-ранна диагностика на настъпила рестрикция при деца със сколиоза.

Съвместно с вирусолози от националната референтна лаборатория по грип и ОРЗ, начело с проф. Корсун, като и педиатри от УМБАЛ „Александровска“ и УМБАЛСМ „Н.И.Пирогов“ д-р Лазова работи активно за набиране на проби за провеждане на сентинелни проучвания на етиологичния спектър на сезонните ОРЗ.

Освен с острите инфекции с новия SARS-CoV2 педиатрите, работещи в Клиника по педиатрия на УМБАЛСМ „Н.И.Пирогов“ се сблъскват с ново комплексно имунологично заболяване с мултиорганно засягане и затегнат клиничен ход, а именно мултисистемния инфаматорен синдром при деца – MIS-C. Кандидатът проявява подчертан научен и клиничен интерес към тази нова нозологична единица и сред първите в България, които публикуват собствени данни за нея.

Също така д-р Лазова проявява клиничен и научен интерес към пневмококовите заболявания в детска възраст и протичането на пневмониите при деца преди и след Ковид-19 пандемията, както и динамиката на инвазивните пневмококови инфекции преди и след въвеждане на конюгираната пневмококова ваксина в имунизационния календар на Р. България.

Интерес представляват и данните от изследванията върху здравните рискове от приема на енергийни напитки при деца и подрастващи, които са фокусирани не само върху чисто медицинските аспекти, но и към социалният момент и нуждата да се изостри вниманието на медицинските специалисти/родители и общество върху проблема със свободния достъп и безконтролен прием на енергийни напитки от подрастващите в България.

Учебно-преподавателска дейност

Д-р Снежина Лазова има 9-годишен преподавателски стаж. Първите и преподавателски задължения са свързани с лекционен курс по „Детски болести“ и „Вътрешни болести и долекарска помощ“ на студенти специалност парамедик и спортен масаж в частен професионален колеж „Делта“ за учебната 2011/2012 година. Д-р Лазова е била хоноруван преподавател на български и англо-говорящи студенти по медицина V-ти курс към МУ София, Медицински факултет през академичната 2017/2018 година, обучение на стажант лекари с обща учебна натовареност 195,1 часа; Също така хоноруван преподавател към МУ София, Факултет по обществено здраве, от септември 2020 – главен асистент – за периода 2019-2023 година провеждане на лекционен курс семинарни упражнения на студенти по следните специалности – „медицинска сестра“, „акушерка“, „управление на клинични изпитвания“, „кинезитерапия“, „лекарски асистент“ към Факултета по обществено здраве, МУ София с обща натовареност за последните 3 години – 125 часа/годишно.

Понастоящем е и главен асистент в УМБАЛСМ „Н.И.Пирогов“, където провежда лекционен курс на медици по спешна медицина, както и ръководи студентски летни стажове/практики и е лектор на студенти IV курс профил Спешна медицина с общ хорариум (6 уч часа лекции, 20 уч. часа практически упражнения).

Д-р Лазова е ръководител на двама специализанта по педиатрия, зачислени към Клиника по педиатрия на УМБАЛСМ „Н.И.Пирогов“.

За 2021/2022г. и 2022/2023 г. има обща учебна натовареност общо 250 часа от ФОЗ, МУ-София и 20 часа практически и 6 часа лекции от УМБАЛСМ „Н.И.Пирогов“.

Лечебно-диагностична дейност

Д-р Снежина Лазова е клиницист с 15 годишен стаж в областта на педиатрията и детската пулмология. Участва активно в лечебно-диагностичната и консултативна дейност в болнични звена и на амбулаторен кабинет. Д-р Лазова е много добре подготвен лекар, който използва познанията си в ежедневната клинична дейност. Всеотдайно се включи в първите редици при лечение на деца с COVID19. Тя е търсен специалист от пациенти и колеги за консултации. На базата на опита си извършва и вискокспециализирани експертни оценки.

Обобщение

Съответствие с изискванията на Приложение 3 на Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности за заемане на академична длъжност "доцент", Професионално направление 7.1. Медицина - медико-клинична област:

Показател	Минимални изисквания - брой точки	Брой точки на база представени доказателства на Д-р Снежина Михайлова Лазова
Показател група А	50	50
Показател група В Хабилитационен труд – монография/10 статии	100	385,8
Показател група Г	250	487,15
общ брой статии	25	54
статии с импакт фактор	5	7
Показател група Д	50	645
Цитирания в чужди списания	10	34
Цитирания в български списания	5	24
Показател група Е	-	205
участия в проекти	1	8+1
научна специалност	1	2
Обучение специализанти, докторанти, стажанти	да	да
ОБЩО	450	1772,95

Заклучение:

Д-р Снежина Михайлова Лазова е изграден педиатър- детски пулмолог и преподавател, доказал се в своята практика. В своята лечебна и научна дейност е с изключителен усет към най-актуалните проблеми в медицината. Д-р Лазова използва практически съвременни изследвания, които представляват бъдещето на развиващата се медицина. Високата езикова култура и академичният ѝ хъс, позволяват контакти с международни центрове и популяризиране на българските постижения в областта на детската пулмология.

В заключение, Д-р Снежина Лазова отговаря на всички задължителни условия, като значително надвишава минималните изисквания към научната и преподавателската дейност за заемане на академична длъжност „доцент“ в Професионално направление 7.1. Медицина - медико-клинична област, посочени в Приложение №3 на Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности. На базата на гореизложеното препоръчвам па членовете на научното жури, назначено със №РД26-2023/18.10.2023 г. на Изпълнителния директор на УМБАЛСМ „Н.И. Пирогов“ ЕАД , София, да присъдят на Д-р Снежина Михайлова Лазова, дм, академичната длъжност „доцент“ , в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, по професионално направление 7.1 Медицина за нуждите на УМБАЛСМ „Н.И.Пирогов“ ЕАД.

09.11.2023 г.

Р